

Bloemenstraat 70-72, Milsbeek (woning/kantoor steenfabriek) Mei 2020

Ontwerp :
 Bouwjaar : 1946-50
 Bouwstijl : Traditionalisme
 Kadastrale gegevens : OTSOO-D-4084 (Bloemenstraat 70-72)
 Datum beschrijving : 2014 en 15-1-2020/25-5-2020

Historie

Eind 19de eeuw werd door aannemer Alphons Coolen uit Panheel de *Maasbochtverbetering* ter hoogte van Milsbeek uitgevoerd. Aanvankelijk zou de vrijkomende klei naar een lager gelegen gebied van De Bulten worden vervoerd, maar Coolen besloot na een suggestie van een bij het werk betrokken arbeider uit Groesbeek zelf van de klei stenen te gaan bakken. Zo ontstond vanaf 1898 de baksteenfabricage in Milsbeek. Coolen kocht een keuterij aan de Bloemenstraat op en begon op het terrein tussen de Bloemenstraat en de Maas, net een stukje ten westen van de ruïnes van het Genneperhuys, met de bouw van een steenbakkerij. Voor het opzetten van de fabriek schakelde Coolen tevens de uit Druten weggekochte vakman Knilles van Koolwijck in. Samen zetten ze een bedrijf op, waar aanvankelijk nog steen werd gebakken met behulp van een veldoven. Voor het vormen van de steen was wel al een door stoom aangedreven vorm- en strengpersinstallatie gebouwd. De stenen werden nog gewoon in buitenlucht gedroogd, later werden hiervoor langgerekte haaghutten gebouwd, die op oude kaarten ook zichtbaar zijn. Coolen kon lang toe met de kleivoorraad die hij in 1898 had opgeslagen. Pas kort voor 1920 was deze voorraad opgebraakt.

In 1922 nam Willem Wouters uit Ewijk het bedrijf over. De steenbakkerij was op dat moment vanwege het opraken van de eigen voorraad grondstof (klei) en economisch zwaar weer al enige jaren niet in gebruik. Wouters was een schoonzoon van de bekende steenbakkersfamilie Burgers, die tussen Weurt en Beuningen ook een steenfabriek bezaten. Wouters kreeg het bedrijf zelf niet goed op de rails. Tot overmaat van ramp liep het bedrijf, maar ook de woning van Wouters zelf grote schade op bij dijkdoorbraken van de Maas in 1926. Vanaf 1927 gingen J. van Os en J.W. Gramser zich met het bedrijf bemoeien. Ook toen ging het maar moeizaam met het bedrijf. Dit veranderde toen in 1931 Jan Huisman ten tonele verscheen. Huisman achtte een modernisering noodzakelijk en bouwde een ringoven. Van Os vertrok daarna al spoedig, Gramser bleef nog bij het bedrijf betrokken terwijl ook Wouters nog op de achtergrond als grondeigenaar een rol speelde. In de Tweede Wereldoorlog leed de fabriek veel schade en na de oorlog bouwden de zoons van Huisman (Willy en Frans) met grote voortvarendheid, gesteund door het Bureau Wederopbouw, vanaf 1946 een nieuwe moderne fabriek, met een kantoor en bedrijfswoning (Bloemenstraat 70-72) aan de overzijde van de straat. Uit deze beginperiode van de wederopbouw is de bedrijfswoning en de werkplaatsen met kantine bewaard gebleven. De haaghutten werden vanaf omstreeks 1950 loodrecht op de Bloemenstraat gebouwd. De naoorlogse ringoven was opgenomen in een langwerpige vleugel met een fabrieksschoorsteen die uit de kap oprees. Deze vleugel stond recht tegenover de bazenwoning/kantoor zoals op een luchtfoto uit de jaren '50 is te zien. Ook de topografische kaarten

uit deze periode geven de oven met schoorsteen op deze plaats aan. Thans is hier de grote binnenplaats.

Vanaf het midden van de jaren '70, toen de fabriek een nieuwe, gas gestookte tunneloven kreeg (gebouwd in 1976) verdwenen de haaghutten snel uit beeld, omdat men de ongebakken steen ging voordrogen en drogen in toen ook gerealiseerde droogkamers. Zo verdween geleidelijk aan het gehele productieproces van klei naar baksteen van buiten naar binnen, in hiervoor gebouwde fabrieksloodsen. De nog bestaande schoorsteen dateert ook uit 1976. Huisman koos opmerkelijk genoeg nog voor de bouw van een gemetselde schoorsteen, hoewel in die periode de stalen schoorstenen reeds gebruikelijk waren.

In 1991 verkocht de fam. Huisman het bedrijf en kregen verschillende buitenlandse bedrijven de fabriek in handen (1991-1999 de firma Boral Nedusa Baksteen bv, 1999- 2002 de firma Hanson, en 2002-2008 het Oostenrijkse Wienerberger). In 2008 hield de productie op en werd de fabriek gesloten. Recent is de eigenaar in overleg gegaan met de gemeente over de herbestemming van het terrein. Daarbij is afgesproken dat de meeste gebouwen worden gesloopt (gebouw A-F en I, J en K. De schoorsteen en de werkplaatsen met kantine (gebouw G en H) en de woning met kantoor (Bloemenstraat 70-72) worden gespaard.

Het complex bestaat aan de vooravond van de sloop uit twee gebouwencusters gescheiden door een binnenplaats en aan de zuidzijde (riverside) verbonden door een lange gangvormige structuur. Het westelijke cluster bestaat uit een drietal parallel aan elkaar gebouwde, langwerpige rechthoekige hallen onder zadeldaken (gebouwen A, B, C). Op de oostelijke van deze drie hallen sluit aan de oostgevel een hal aan die maar de helft van de lengte van de andere hallen heeft (gebouw D), gevolgd door een smaller deel aan de noordzijde met tegen de oostgevel een luifel. Aan de noordzijde van gebouw D sluit haaks een grote hal onder zadeldak aan (gebouw E), waartegen aan de oostzijde een L-vormig gebouw aansluit (gebouw F).

De oostelijke cluster bestaat uit twee parallel aan elkaar gebouwde langwerpige hallen met zadeldaken (gebouwen J en K), waarbij tegen het noordelijke deel van de westgevel van gebouw J twee kleine rechthoekige gebouwen, parallel aan elkaar gebouwd onder zadeldaken met topgevels (gebouwen G en H) aansluiten. Tussen de vleugel van gebouw F van het westelijke cluster en de rechter zijgevel van gebouw G van de oostelijke cluster bevindt zich gezien vanaf de straat een doorrit naar de grote binnenplaats. De gangvormige structuur (gebouw I) die aan de zuidzijde beide clusters verbindt bestaat zelf weer uit drie in massa en dakvorm te onderscheiden verschillende bouwdelen

Westelijk van het westelijke cluster is een groot open terrein (tasveld) aanwezig. Oostelijk van het oostelijke cluster staat aan de zuidkant tegen de dijk een niet verder te noemen zeer jonge open overkapping van een kleiopslag, met weer oostelijk daarvan een betonnen muur die de haven omsluit.

Het complex, situatie 2019, met gebouwaanduiding. Kaartje MAB 2014.

Context

Het complex bevindt zich aan de zuidzijde van de parallel aan de Maas verlopende Bloemenstraat op een groot perceel ter hoogte van de aansluiting van de Steenweg en Achterbroek aan de noordzijde van de straat. Oostelijk van het terrein ligt de Camping Bloemenkamp en de resten van het Genneperhuys. Direct oostelijk van het perceel is ook een in hoofdvorm rechthoekige haven, uitmondend op de Maas aanwezig. Aan de zuidzijde ligt achter het complex een dijk en de uiterwaarden van de Maas. Tegenover de fabriek ligt aan de Bloemenstraat een na oorlogse woning/kantoor, die in het verleden ook bij de fabriek hoorde (Bloemenstraat 70-72). De ontwikkeling van de steenfabriek speelde mede een grote rol in de ontwikkeling van Milsbeek van een gehucht tot een dorp, dat vanaf het begin van de jaren '30 zijn beslag kreeg met de stichting van een eigen parochie en bouw van een kerk met een nieuw dorpscentrum. In die periode zwaaide Huisman de scepter over de fabriek en zette hij de donkere baksteen uit Milsbeek in een groot gebied rond Gennep en het aangrenzende Duitsland op de kaart. Na de oorlog is de fabriek van Huisman, aanvankelijk als wederopbouw-project en later op eigen kracht, weer uitgegroeid tot een grote fabriek, op moderne wijze opgezet met een tunneloven, droogkamers, loodsen voor brandstoffen en grondstoffen, die tot in 2008 heeft gefunctioneerd. Van het complex zullen na herbestemming van het terrein de werkplaatsen en magazijn uit 1946 (gebouw G en H), de schoorsteen uit 1976 en het aan de overzijde gelegen kantoor met woning als herinnering aan de baksteenfabricage behouden blijven.

Beschrijving 25-5-2020

Bloemenstraat 70-72

Bedrijfswoning/kantoor met schuur (Bloemenstraat 70-72).

Al snel na de Tweede Wereldoorlog is tegenover de fabriek aan de Bloemenstraat een bazenwoning/kantoor gebouwd. Iets later werd de bijbehorende schuur erachter gebouwd. Het complex werd opgezet in een traditionalistische bouwtrant (Delftse School) met zorgvuldig gemetselde bakstenen gevels in rood/bruine quasi-handvormsteen in halfsteens verband, hellende daken met pannendeckking (rode opnieuw verbeterde Hollandse pannen) en traditionele elementen zoals Vlaamse gevels boven de entree. Het complex bestaat uit twee rechthoekige parallel aan elkaar, evenwijdig aan de straat gebouwde vleugels onder zadeldaken tussen topgevels. Beide vleugels zijn onderling verbonden door een laag verbindingslid met plat dak. De achtervleugel betreft de iets jongere schuur met in de oostelijke kopgevel twee bedrijfsdeuren onder segmentbogen. De voorvleugel heeft in de zuidgevel (voorgevel) rechts een iets jongere, uitgebouwde voormalige veranda waarvan de oorspronkelijke open wanden met bakstenen borstwering weer later zijn gevuld met puin met roederamen. Het zuidelijke dakvlak van het zadeldak is als lessenaardak over deze veranda doorgetrokken. Het linker deel van de voorgevel bezit de entree onder een segmentboog en links daarnaast twee vensters. De vullingen van deze openingen zijn later in afwijkende vorm gemoderniseerd. Rechts boven de deur doorbreken twee bakstenen Vlaamse gevels met tuitgeveltjes en een segmentboogvenstertje de gootlijst. Op de nok van de voorvleugel staan vier schoorstenen. De voortuin voor het huis heeft een lage bakstenen ommuring uit de bouwtijd.

Waardering

Complex van algemeen belang voor de gemeente Gennep vanwege zijn architectuurhistorische, stedenbouwkundige en vooral ook cultuurhistorische waarde.

- De woning met schuur bezit als een nog wat betreft de hoofdvorm en deel van de detaillering gaaf bewaard gebleven, markante naoorlogse bazenwoning in Delftse Schoolstijl behoorlijk hoge architectuurhistorische waarde.
- Het complex met zijn samengestelde bouwmassa met parallel aan elkaar gebouwde vleugels en een tussenlid is van stedenbouwkundig belang in het totaal aan deze zijde van de weg. Het bezit ensemblewaarde met de restanten van de fabriek aan de overzijde van de straat. In landschappelijk en stedenbouwkundig opzicht is de ligging dichtbij de Maas (steenfabrieken werden vrijwel uitsluitend langs de rivieren gebouwd, waar ze ook hun klei uit betrokken) en de aanwezigheid van de haven van belang te noemen.
- Er is sprake van cultuurhistorische waarde omdat het complex een herinnering vormt aan de opkomst en bloei van de steenbakkerij in Milsbeek, die onder Huisman tot een bloeiende onderneming werd en het vrijwel 110 jaar wist uit te houden. De naam Huisman werd zo bij veel mensen gekoppeld aan Milsbeek, dat door de steenfabricage en de (bloem)pottenbakkerijen vanaf 1900 gaandeweg "op de kaart werd gezet". Veel Milsbeekers hebben in de fabriek gewerkt. De steenfabriek droeg ook bij aan de groei en ontwikkeling van de economie van het dorp, mede waardoor in 1930 de stichting van een

eigen parochie mogelijk werd gemaakt en het dorp kon uitgroeien tot wat het heden ten dage is.

Bronnen:

Bouwarchief Gennep: 1937-1972

W. van Dinter, Straatnamen van de gemeente Gennep verklaard en toegelicht, Gennep 2003

Bindels, W., De Alde Milsbèk, 1987, p.90-93

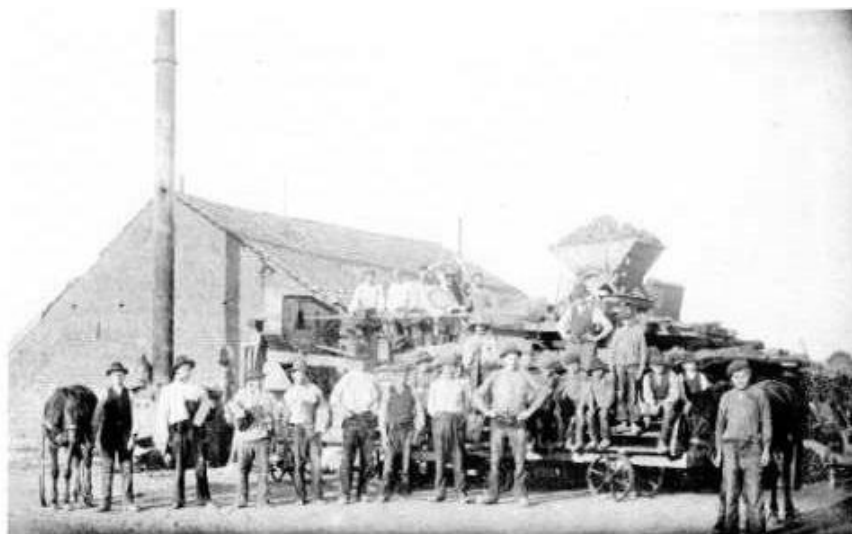
Brief J.B. Huisman dd. 18 maart 2012 mbt de bouw van de schoorsteen

Internet:

www.milsbeek.info/Milsbeek_sinds_1930

www.watwaswaar.nl 19de- en 20ste-eeuwse topografische kaarten

www.encyclopedie-grofkeramiek.nl/grofkeramiek/show/174

De Steenbakkerij Milsbeek met op de achtergrond de vormloos met stoomaandrijving en het personeel met voertuigen en machines op de voorgrond gefotografeerd in 1910 (foto uit De Alde Milsbèk)

De uiterwaarden met veldoven en droogbanen gefotografeerd in 1926 toen de Maas geleidelijk aan na de catastrofale overstroming in zijn bedding was teruggekeerd. (foto uit De Alde Milsbèk)

Vogelvlucht van de N.V. Steenfabriek Milsbeek in 1943, gefotografeerd vanuit een toen net gereed gekomen electriciteitsmast door Frans Huisman. Links op de voorgrond de reeksen haaghutten en op de achtergrond de ringoven met schoorsteen. (foto uit De Alde Milsbèk)

Luchtfoto van het complex kort na de eerste wederopbouwfase in 1950. Rechts onder een reeks haaghutten. De rode pijl wijst na de bazenwoning, nog zonder veranda en achter gelegen schuur. De ringoven met de schoorsteen op de kap is in 1976 gesloopt en vervangen door een iets meer westwaarts gelegen drogerij en tunneloven-complex. Op de plaats van de oven was sindsdien een open binnenterrein. (foto uit De Alde Milsbèk)

Luchtfoto vanuit het noordwesten kort voor sluiting (Gelderlander)

Recente satelietfoto van het complex. GoogleMaps

Detail uit de topografische kaart van 1907. Hoewel de steenbakkerij toen reeds bestond, werd deze niet weergegeven! Watwaswaar.nl

Detail uit de topografische kaart van 1930. Hier staat de fabriek weergegeven kort voordat Huisman een modernisering doorvoerde. Watwaswaar.nl

Detail uit de topografische kaart van 1938. De fabriek na de modernisering door Huisman met een nieuwe ringoven (in rood aangegeven langwerpige rechthoek) en reeksen haaghutten (dikke zwarte strepen) Watwaswaar.nl

Detail uit de topografische kaart van 1958. Oostelijk van de later gesloopte oven zijn reeds het kantoor, werkplaats en een grote hal (gebouwen G, H, en J) zichtbaar. Binnen de gele ovaal het vanaf 1946 gebouwde complex met loods, werkplaats, kantoor, ringoven en bazenwoning. De haaghutten staan haaks op de Bloemenstraat. Watwaswaar.nl Hieronder situatie in 1967

Detail uit de topografische kaart van 1978. De fabriek heeft zijn grootste omvang bereikt, de haaghutten zijn verdwenen. De ringoven is nog niet gesloopt! De haven staat nog niet aangegeven! Watwaswaar.nl

Fotobijlage Bloemenstraat 70-72 (2014 en januari 2020):

Luchtfoto 2019 met kadastrale grenzen.

De bedrijfswoning aan de noordzijde van de Bloemenstraat. (nr. 70-72). CJF MAB 2007

De bedrijfswoning en schuur aan de noordzijde van de Bloemenstraat. (nr. 70-72). FH MAB 2014

De bedrijfswoning aan de noordzijde van de Bloemenstraat. (nr. 70-72). FH MAB jan. 2020

I	Architectuur- en bouwhistorische waarde, bijzonder belang van het gebouw en constructie	
1	voor geschiedenis van de architectuur (bouwstijl, bouwtrant, bouwtechniek, typologie)	●●○
2	voor het oeuvre van een (plaatselijk) bouwmeester of architect	●○○
3	wegens esthetische kwaliteit van het ontwerp (verhoudingen, compositie, ruimtelijke opzet)	●●○
4	wegens bijzondere materiaal-/kleurgebruik, detaillering, constructie en/of ornamentiek	●●○
5	wegens de in, aan of bij het complex toegepaste monumentale kunst	○○○
II	Stedenbouwkundige of ensemble waarde, belang van het complex	
1	als deel of representant van architectuurhistorisch, stedenbouwkundig of landschappelijk waardevol geheel	●●●
2	bijzondere betekenis voor het aanzien van stad, dorp of wijk (landmark, oriëntatiepunt)	●●○
3	wegens situering en/of ruimtelijke relaties met de omgeving (samenhang in functie, schaal en verschijningsvorm met bebouwing, wegen, landschappelijke gesteldheid in buurt, wijk of plaats)	●●○
4	wegens inrichting van terrein en/of historisch ruimtelijke relatie met groen, wegen en/of water op de kavel (oriëntatie op zon, lucht- en lichttoetreding, relatie met bijgebouwen en tuinaanleg)	○○○
III	Cultuurhistorische waarde, belang van het pand	
1	als bijzondere uitdrukking van een culturele, sociaal-maatschappelijke, economische, geestelijke en/of beleidsmatige/bestuurlijke ontwikkeling, etc.	●●●
2	wegens bijzondere technische en/of typologische ontwikkeling/innovatieve waarde/ pionierskarakter	●○○
3	bijzondere betekenis voor de historie van de gemeente Gennep	●●○

IV	Gaafheid/herkenbaarheid	
1	architectonische gaafheid of authenticiteit van ex- en/of interieur	●●○
2	herkenbaarheid van het oorspronkelijke concept/functie	●●○
3	relatie met structurele en/of visuele gaafheid van ensemble/omgeving	●●○
V	Zeldzaamheid	
1	architectuurhistorische, bouwtechnische, typologische, functionele zeldzaamheid	●●○
2	uitzonderlijk belang wegens een of meer van eerder genoemde kwaliteiten	●●○
VI	Overigen	
1	toeristisch-recreatieve waarde	●○○
2	economische waarde (voor de samenleving)	●●○
3	Gebruikswaarde (m.u.v. Bloemenstraat 70-72)	●●○